

interests of the cluster subjects and the requirements of the innovative model of economic development; creates additional incentives for the professional growth of teachers of educational institutions.

Therefore, the creation of a scientific and educational cluster ensures stable partnership relations between educational institutions of various levels and other stakeholders of the cluster, which makes it possible to: create conditions for ensuring the availability of quality primary, secondary and higher professional education for young people; introduce and spread innovative technologies in the educational environment; to develop programs of continuous multi-level education, which will increase the quality of training of specialists, ensure their mobility, create the possibility of employment of graduates by profession; to optimize and reduce financial costs during the implementation of the educational process [2].

Thus, an economic leap will be impossible without innovative approaches and a new concept for reforming the educational process in Ukraine. We have colossal internal resources, people's trust and great external support, and we have no right to miss our chance for success,

which will provide Ukraine with highly qualified specialists in all spheres of activity.

References

1. Синюра-Ростун Н. Р. Підприємництво в освіті: виклики та перспективи розвитку // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/264.pdf>

2. Петренко М. М. Посилення розвитку інтелектуального потенціалу студентів в системі формування людського капіталу // Петренко М.М., Корнєєва Т.С. / Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року, м. Кропивницький. — Ексклюзив-Систем. 2019.- С.25-28.

3. Романовський О. О. Шляхи впровадження інновацій, підприємництва та підприємницької освіти в системі національної освіти України: Монографія. // О. О. Романовський – Вінниця:Нова книга, 2010. – 416 с.

УДК 378.14

Т. Белялов, В. Швецов

taliatbielalov@gmail.com, Vlad.Shvecov@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В УКРАЇНІ

В Україні діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) здійснюється на підставі Закону України «Про вищу освіту»[1]. Стаття 28 цього Закону виділяє такі типи ЗВО:університет; академія, інститут; коледж.

Окрім цього, стаття 30 Закону виділяє поняття «дослідницький університет». Статус дослідницького університету може надаватися закладу вищої освіти, що забезпечує розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки, для стимулювання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності і проведення міждисциплінарних досліджень. На наш погляд, така класифікація не є повною та фактично вводить в Україні два типи університетів, а саме: освітні та дослідницькі. В умовах стрімкого технологічного розвитку, вважаємо за доцільне виокремити ще один тип університетів, а саме «підприємницький університет».

Концепція «підприємницького університету» отримала свій розвиток у роботах американського науковця Бертона Р.Кларка, який у своїй книзі «Створення підприємницьких університетів» розглядав процеси трансформації, що відбувалися у кінці 1980-х рока та на початку 1990-х роках у п'яти європейських університетах. На його думку, основою для підприємницького університету є

відсутність остраху комерціалізувати генерацію та поширення знань та активному впровадженню інновацій. Важливою рисою підприємницького університету є прийняття ризиків під час освоєння нових практик, результат яких незрозумілий. Він хоче істотно змінити характер діяльності організації для того, щоб опинитися в майбутньому у більш сприятливому становищі. [2, с. 20].

При цьому Б. Р. Кларк довів, що університет може реалізовувати підприємницьку функцію, не завдаючи шкоди «традиційним університетським цінностям» (освітньому процесу та результативності наукових досліджень).

Такий підхід передбачає диверсифікацію джерел фінансування університету. Для набуття нового, орієнтованого зміни, характеру діяльності необхідні чималі ресурси. Тому розширення фінансової бази набуває особливої важливості і тому у післявоєнній розбудові України слід активніше впроваджувати залучення коштів у ЗВО. Окрім оплати за навчання, слід залучати кошти від комерційних контрактів, ліцензійних відрахувань за інтелектуальну власність, доходів від послуг, що надаються на території університету, пожертв випускників тощо.

Університет такого типу має залучати студентів та випускників до підприємництва. Підприємницька діяльність активно розвинута у найбільших

університетах світу, так при Оксфордському університеті діє близько 300 фірм із загальним річним оборотом 4 млрд. доларів, з яких сам вуз отримує близько 1 млрд [3]; У Гарвардському університеті ресурсний капітал, що використовується для його підприємницької діяльності, становить 18 млрд. доларів; Університет Джорджа Вашингтона – близько 500 млн. доларів [5].

Розглядаючи успішний зарубіжний досвід створення підприємницьких університетів можна зробити висновок, що у більшості таких установ створюються відповідні підрозділи. Так, у Ноттінгемського університету (Великобританія) діють структурні підрозділи, прямими функціями яких є комерціалізація результатів наукових досліджень:

- парк інновацій університету Ноттінгем – усі види послуг, пов'язаних із наданням наукового та офісного обладнання;
- офіс трансферу технологій – партнерство, спільні дослідження, освітні програми, виведення ринку стартапів;
- центр підприємств та інновацій.

В університеті Уоріка (Великобританія) збудовано систему проектної діяльності, що ґрунтується на трьох групах менеджерів: дослідницьких, проектних та бізнес-менеджерів. До завдань менеджерів входить сприяння професорсько-викладацького складу факультету з розробки проектних пропозицій, проведення фандрайзингу, розробки міждисциплінарних проектів за участю кількох науково-освітніх підрозділів університету тощо. В Ягеллонському університеті (Польща) в структурі університету є центр інновацій, трансфер технологій та університетського розвитку, основна діяльність яких:

- забезпечення комерціалізації наукових досліджень;
- сприяння співпраці між бізнесом та наукою;
- організація підготовки та перепідготовки для підприємств;
- здійснення залучення коштів для стратегічних проектів університету.

Університет Пекіна (Китай) має такі підрозділи:

- відділ патентування та винагород – надає допомогу у патентуванні досягнень університету;
- відділ технологічного обміну та ліцензування – координує діяльність з обміну науково-технічною інформацією, ліцензує результати науково-дослідної діяльності;
- наукові парки.

В Університеті Гонконгу функціонує 80 науково-дослідних центрів та інститутів:

- Versitech Ltd – незалежна бізнес-одиниця, що відповідає за комерціалізацію результатів наукової діяльності;
- офіс технологічного трансферу – взаємодія із замовниками, правові питання, технологічний трансфер.

У Технічному університеті Мюнхену (Німеччина) діють:

- центр підприємництва;
- бізнес-інкубатор;
- центр обміну знаннями (наукові проекти здійснюються за рахунок фінансування Сіменс АГ);
- центр сприяння фінансуванню досліджень та технологічному обміну.

В Україні, незважаючи на те, що у законодавстві не визначено поняття «підприємницький університет», 13 вересня 2021 року, відбувся запуск нової хвилі стартап-руху в закладах вищої освіти «Підприємницький університет». Ініціатива «Підприємницький університет» реалізується стартап-інкубатором YEP спільно з Міністерством цифрової трансформації України, Дія.Бізнес, Міністерством освіти і науки України, Українським фондом стартапів, Genesis за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». У 2021 році у 85 ЗВО почали викладати дисципліну «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами». Основна мета проекту – розвиток підприємницької культури в українських закладах вищої освіти та демонстрація власної справи як альтернативи найманій роботі. Зокрема, стартап-хвиля розвиватиме підприємницьку освіту одразу на кількох рівнях: поширення тренду на створення стартапів серед студентів, підвищення кваліфікації викладачів та активне залучення адміністрації університетів до творення системних змін [4].

Отже, можна зробити висновки, що підприємницькі університети у всьому світі починають займати домінуючі місця в системах освіти, насамперед, через концентрацію в них науковців, технологій та залучення бізнес-структур.

Зважаючи, на значний науковий потенціал в українських ЗВО, можна зробити висновок, що при ефективній державній політиці, впровадженню державно-приватного партнерства, створенню дієвих підрозділів в університетах, які будуть відповідати за комерціалізацію – це буде мати синергетичний ефект як для університетів, які зможуть збільшити свою автономність за рахунок надходження коштів від реалізації проектів так і для держави в цілому.

Список літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 року.
2. Clark B.R. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformations. - Oxford: Pergamon&Elsevier Science, 1998. - 180 p.
3. Веб сайт Оксфордського університету. Режим доступу: <https://www.ox.ac.uk/>
4. Веб сайт Гарвардського університету. Режим доступу: <https://www.harvard.edu>
5. Веб-сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/pidprivemnickij-universitet-novii-rik-rozvitku-innovacij-ta-startap-proyektiv-u-zakladah-vishoyi-osviti> УДК 37(09):001(09):930.253